

P.D. 1-52

Hunting
methods

8/82

(773)

H.M. Mohlabe, K34/82 1
Bethany Mission,
P.O. Richardsdal.

see also 3671

ind.

20pp
12-3-0 14 - 11 - 1946.
NOV 27 1946

773

Xo tsoma le xovêa.

Xo tsoma ba tsimi ba ba bexo ba tsêbê-
xa kudu mo naxeng e ya xesû, ke kxôô
ya xa Mongale, ya xa Maseôkôma, ya xa M-
oreile Tselane, bontâi bja batho ba dio e
tšiša bôna, le xorutwa e be ba rutwa
ke bôna, le xana le hono bana ba bôna ke
ditsumi. Byale Mongale le Tselane e be ba
tsoma kudu melaleng ba tsoma diphutl-
mekutla, dithôlo, ditumuxa, diphalafala,
diphala, dipudubudl, dikopo, ditola, dith-
akadu, twane le dikolobê tša naxa le di-
thaxetzi, Diphoôfôlo tšena e be bare xobola-
ya, ba xome matšo yo mongwê wa bôna
wa matsumi xone e tle a bitše basadi
xone ba yo rwala dinama, byale xe difih-
lile xae, ba ditlêma ka dikxahlanyana ke mo-
ka ba xekiša, batho ba ya ba xêka ka nabê
lê. Byale e be batsoma ka mesêbê le manu-
mô, ka mesêbê e be bare, xobôna phôôfôlo
e eme kemoka ba nekella, ba theya diphe-
fô, xo fihlêla a e ba kxaufsinzana le yôna
kemoka a hule, a e hiba kemoka a

773

K34/82

2

e bolaile ka xobane mosēbē e be baziatsa
 bothoio, bothoio ke dihlare tša ba Phalabo-
 ruwa e be ba e ya ba rēka nthse ka di-
 pudi. Diphoāfālō tšē dilewaxo le tšē diny-
 atliwaxo Kudi, Tumuxa Tumuxa ena le
 dikxwatla tšē pedi hlakong e ngwē le e
 ngwē, ena le mosela o motelelemana o feta
 kē wa xomo, mosekxotong sa yōna ena
 le mmala o mošupu o mosele wa xokx.
 a o kanya maraxō wa sobella dirapeng,
 ya thsadi a ena dinaka, dinaka dina
 le ya phalo, byale dinaka tša yōna dia
 phetsaxana empa dilemela xodimu, ena le
 ditsēbē tšē dikxalo, mahlō a yōna e kare
 a dutš'i phatleng, ena le byoya bya mali-
 silisi, mmala wa yōna o nyakiloba o mon-
 to, empa o thšetšē ka bokupu. Ba dibo-
 la ēla ka xare xa metsi, ke xore dile-
 metšē xe dirakiša ke mataxa le dibe-
 ka tša thšaba tša ba tša fihia n-
 okeng kemoka ditsena xare xa ma-
 diba manaba a šita xatsena
 kemoka diaxoma, e we ditša-
 xo e bolaya diwanetšē xo e kata
 xodimu xa moto. Byale kxale

773

K34/82

3

naxa e be e saletšê diphōōfōlō disa
 takelwe, e be disa 'bolaiwi kxoie.
 Byale xe yo mongwê wa ba tsumi
 a ka e hlaba a e 'bolaya phōōfōlō ke
 ya xaxwe, yo a tšena pele o swaēla
 se rope, wa ka moraxo o swaēla
 'etsōxō, 'byale ba ka moraxo dihlak-
 šāna, mōhaahē o mongwê le hio-
 xō ke tšā nōlai. Byale ke moka ba
 dihwalla morakeing ke xore mōšāse
 ng. Mōšāšā enosa mowe ba tšobala
 xō xōna, ba hwetsāna sehla se sa
 sephupha se a xēletsitšwe ke mafsi
 byale ba fihla ba dula xa sōna, xe ba
 sa tšwa ba lexar, byale ka ōna ma-
 banyana a we, yo mongwê le yo mon-
 gwê o swanetšê xobōēla dibi tšā
 xaxwe, pele xa xore ba ē xotšoma.
 Dibi tšē we ba dinyakaxo xore mo-
 tho a dibōlē ke makxoma, mōm-
 a yo we mosadi wa xaxwe a fiti-
 lexo ke kx wedi xooa kx wedi tšē sedī.
 Byale xe xona le motho wa mohuta
 o we ba swanetšê xore e sale xosa-
 sa ba hupē ka yēna letšolo xe ba

773

K34/82

4

e tšwa ba e ya xothoma, yo mongwê
 ie yo mongwê o swanetše xotsoxela
 xoya xonya, xe ba feletše byale yola wa
 mosadi wa makxoma, o tšwa mošaseng
 o utama, byale letšolo la éta ke yomo-
 ngwê oie, a tšanya manumu, dimpya
 ka moka tše tsoxa le ba tšomi le bōna ba
 êma ka maoto ke moka a se hlalara
 ba palakana ba thoma ba libile kowa
 a utamilexo xōna, ele xore rioutami
 yēna o kwatamile ka dikhumu o lebelethi
 e kowa ba yaxo xōba, xe ba fihlile byale
 monna yowe a libilexo mowe a lexo xōna
 o swanetše xore a se seboheng kemoka
 ba xobakana ke moka ba tšinga mathetso
 ka melamo ba moeleletša ka manumō
 dimpya diya dimoxometša xoloma k-
 a xobane line mola line kōloma tša bōna
 xae ke motho, a uae ke moka ko fedile
 le, uae thakxoxa, byale ba tšomola
 byane byola a xōba a kwatamile
 xodimu xa byōna, ba yore thōthō-
 e e ba e bolayaxo, ba ka tēla mabya-
 ne ala ka maraxong, ba ba ba e tš-
 uuya ba e fetša ba e ruella mo-

773

K34/82

5

sašeng, xe e finlele ba nthia mabyane
 ka ngatling ke moka ba huma mošasa
 ka ona ke moka dixale ka moka ba
 ditibetše. Xe ba saka ba dira byale
 a uae leka natsoma la seke la bolaya
 selô, mohlomong la bolaya e mpa di-
 mpya difela, tše dingwê dibolaya ke
 diphoōfōlō tše dingwê dibolaya ke
 lithšwene tše dingwê ditšeya ke di-
 kwêna, la xe xe lexe ke ya xae la bo-
 ēla le sena mpya xoba le batho ba
 xobatša ke diphoōfōlō, ke ka bana le-
 we ba nyakaxo xotseba diki tša bona
 pele. Ke be ke hlaloša makhwa ya
 tumuxa le xobana le xowalla
 mošaseng, byale xo abana ke šetše
 ke hlalutše, xowalla mošaseng
 yomongwê le yomongwê o ruwala
 ya xaxwe a isa mošaseng, empa
 matho yo a kuxaxo bohlokō ke mongwa
 phoōfōlō ka xobane o swanitse lo boē-
 la xaxarō, mathomō a ka ruwala
 se rapa le le tsōxō le mōxō, a boēla
 a ruwala mohlabolō le sehuba, mai-
 ēlō molala. Byale xe a fetsa xoxorēla

773

K34/82

6

ô fumana bala bōna ba setše ba f-
 etsa xobēka, yo mongwē wa moxani a ka
 no mothusa xobēka, xe ba saate bano du-
 la ba lebella ka xobane yēna bana ba
 xaxwe ba yō nya sepa le lexolo. Byale
 mabapi le xowala ba bōna xore xobuima
 xoba phōōfōlō le fokeng, xoka ōne xore ba
 twale ka moka buima byo ba ē ba a bē
 mošaseng a wa ba dira byale, byale
 ba thōma xowala ka mokxwa o, e xe ba
 bulaile, ba nthša dirape le matsōxō le
 moala byale ba phula tšā ka xare ba
 nthša mala ba fa dimpya, ba nthša
 moxōdu ba utula xa botse, ba tšeya
 dibete le pelo ba difakēla ka moxōdu
 byale monna yo mongwē a tšeya letsōxō
 le serape a twala yo mongwē le yēna
 byale, yo mongwē hlōxō le moala, yo
 mongwē a twala mophuthō yo m-
 ongwē sehuba le moxōdu. Mophuthu-
 thō ke xore naphapha e sa ~~sa~~ phaxa-
 nya. Byale xe difihlile mošaseng xa ba
 saba xo swana le pele ka xobane yo m-
 ongwē le yo mongwē o tswela buima.
 Ba a ba ka mokxwa ona, ba pharoxan

77:3

K34/82

7

ya mophuphuthô ka boxane, byale xe o
 ihlakanyê dithô tšê we diswanetšexo xo
 a bowa wa hwetsana dile sekêne
 e tšê thšupa, ke dirape tšê pedi le mat-
 šôxô a mabedi le mephapha e medi
 le molala, sekuba le moxôdu a dibadi-
 wi ka xokane ke tšê mang wa phôôfâlô.
 A ke bale maina a ba bomi ke M-
 afôwane Tselane, Matlala Mongale
 Kôkôbetšâ Tselane, Phixima Mongale
 le matšente Mongale ba bomi banya-
 ka xoya ba e ba hlano fêla, xore ka
 ba bedi xe ba xoma ba tiilo bitšâ ba-
 acli, ka ba rarô ba šale ba tšoma. By-
 ale phôôfâlô e ba aile ke Mafôwane
 o swanetšê xo a ba ka mokwê o, o tšê-
 ya serape o fa Matlala, o tšêya se-
 sengwê o fa Kôkôbetšâ, o tšêya letšôxô
 o fa Phixima le le ngwê o fa Matšente
 yêna o tšêya mephapha o mongwê b-
 yale xotšê mephapha le molala, o ripa-
 xanya malala ka boxane le mephapha
 byale o tšêya seripa se sengwê o fa
 Matlala sa molala se sengwê Kôkôbetšâ
 seripa se sengwê sa mohlolô o fa

Phirima se sengwê Matsentre, yêna
 o feta le sekuba le moxôdu, ke morra
 xo fedile, byale ka moswana ba boia-
 ya bala ba xotšeya dirape ba fiwa
 matsôxô, ba matsôxô ba fiwa dirape, yo-
 la wa xotšeya mohlobolô o tšeya molala,
 ke moka ba dira byale xore motho yo
 mongwê le yomongwê a fumane
 setho se sengwê le se sengwê. Bya-
 le dinamata tša batšamin tše ba jaxo tšona
 mošaseng ke dibete le pelo le dihlôxô, tšela
 tša xo ahiwa diabekiwa tša le kelethwa
 methapeng xore diame. Moxôdu o la ke-
 moka ba kxa meti ka ôna, ba kxa ka
 ôna matsatši a mabeeli, ke moka xe ba
 bulatše e ngwê ba kxêila o la ba o a
 nêxa, ba kxa ka o moswa, byale byale
 baya le dipitša tša xotaxa tša xoja le
 na xo apeya moxôxô, dimpya xa dihihi
 tša xoja dihpela ka nama fêla, dinamata
 tša dimpya ke mala le matswafô le
 xonwa madi le xokokona marapô. Bya-
 le tumuxa ena le mohlala o mokoto wa
 sephata o mokopana, mohlala wa ya o-
 holo wa tsibiwa ka baka la xore ke o

77:3

K34/82

9

moxolo kudu, mehlala e e sa tsibuwixo phapanô ya yôna ke ya bo matlôngwane le bahumaxadi, byale ke ba tsoma ditumuxa, xe banyaka ya pholo ba swanetše xo lala ka mohlalala wa yôna empa e bohlale kudu ka xobane baya ba e fumana e swanetše xo tšša-bêla mohlaleng wa ditumuxa, byale xe xo sena mpya e e tsebaxo xo rakiša dipholo ke moka ditla e lesa tša rakiša ditšadi le manamane, byale mowe a ba sana sebaka ba kitimêla fêla mowe mokxoši o lala, ke moka ba difumane xoba ba e hwetšane e e me xare xa metsi ba e bolaya, byale xe nke xa sepholo ela xe ba nyaka xo ruta dimpya xore dirakê dipholo ba boêla moraxô xo wêla mahlala wa yôna, ba yo e nthša xape xo finlêla ba e bolaya mowe o tla bôna dimpya ditseba, xore le tsatši le lengwê se dikatšwa diraka ya tsena mohlaleng di swanetše xo e nthša. Mekxopa ya yôna ba sêta marala, empa ba sêta tsatši lewe

773

ba tla tsoxaxo ba tloxa, ka xobane e
 a tshisa xe pula e kana ba swa
 netše xodisa makhaba ka yona. Byale
 marala xe a fihlile xae, ba epela
 boaxeng xore a kolobē, byale bare
 xe letšatši leya madikelo byale ba
 e palile ba lekeletše xodimus xa sehla.
 re xore a tala a phopho, byale ka
 moswana ba tsoxa ba akxatla ka lefi-
 ka, ba kxatlēla xodimus xa kōta, xe a p-
 otxo e ba a masēhla kemoka ba tsh-
 ēla makhura a kolobē, kemoka a budi-
 le, byale ba boloka ka ditibeng yo a
 nyakaxo o tshilo a xēka le nala ka le-
 tee le xekiwa ka kxoko, xoba hlaña
 ya mabēlē. Byale matšatši a bōle-
 hōmo hōmo xe ba soxa baraba, ba
 tantetša ka sehla kemoka a lehell-
 a byale ba tšeya phate ya xokxoram-
 a, ba e tlemella xodimus xa lefshā, ke-
 moka ba nyakela phate e telele ba
 e tšeya xare xa lefshā le phate ela
 ya xokxorama kemoka ba phetla m-
 arala, ba dikwila, xo fihlila a ohele-
 ka a phetsaxana, kemoka ba ntšā

773

K34/82

11

phate ela ya xophetla ke moka a t-
atoloxa, xeara a fetša xo tatoloxa ba
koma ba a kaba ka phate ela ya xoph-
etla, byale o swanetše xo sepelele ka
thekô e la a xoba a sa sepelele ka nthu
ba dira byale byale xo fihlela a bu-
tšwa, ba a thšela makhura, ba a
phetla le tšatši ka moka xore makhu-
ra a tsene, la babedi ke moka a budu-
le ba atlemolla. Marala a tu-
mura a tiile kudu xo feta a thôlo
a thôlo a kxôêxa e noba a xodire
difepe le difose.

Dithôlo di swana le matlaba ke tše di-
sêhla, dina le mosela wa kadi, xe e
kitima e kxanthšê ôna byale ka
le tlabo, ere tšeko-tšeko, ke xore ma-
raxô a yôna e a ša xodima le fase,
ka xokxanya. Byale momolaleng wa
yôna e na le moêše byale ka mei-
la le pênê. E na le dina ka tša xo
sôaxana tše ditetele, dilemetše xô-
dima, xe e kitima e tsena xare xa
dihlane e šikare dina ka thotheng,
ya phalo e na le thâttha le dina ka

773

ya tshadi a ena dinaka. Byale
 phapano ya mehlala ya tumuxa le
 tholo, wa tholo mahlala ke o motele.
 le, empa wa ya pholo o feta wa
 tshadi o lekana le wa tumuxa ya
 pholo, e no lapana ka botelele. Dith-
 'olo dibolacisa lebaka la mo dihlare
 dihluxile ka baka la xone diasitexa
 xa difule byane diphele ka mahlare
 a dihlare, byale ka lona lebaka le-
 we la mo diasitexa xa dina moko, ke
 marere, byale xe mpya e xakis'a e
 xakis'a e kitimela pokeng. Empa le
 baka la mo dihlare dihlaxile e tipa
 ke mpya mpya se swamele xo fetsa
 mebatoto nato, xo fihlela e lap-a
 e kxone e ya pokeng, byale ka xoricilo
 dimpya tse dintsi dinonyana xo xaki-
 sa tumuxa fela, ka xobane yona
 tsa e fumana e kitimela pokeng.
 Nanna ya tholo e a sitexisa, ka xobane
 xe o ka eja ka maatla, dinoko-
 tsa marapo o kwa dintsi konokono, m-
 mele wa xaxo o la telenwa, le xona
 e nweisa metri ka maatla, ke mokwa

773

K34/82

14

tšēpedi, mohlala wa yōna a o swane
 le wa pudi, wa pudi ke o mokofo, wa yō
 na ke o mosese, o motelele, ena le mosela
 o manyana, wa xolekana le wa pudi,
 ena le moxōkxō, ya phalo ena le dinaka
 tšā xolebella xōdimu ke tšē disese. Moxō-
 kxō wa yōna xe o e bolaiile o swanetše
 xonthe, ke o moso, o dula ka fase xa
 mahlō. Byale batsumi ba ba xēyaxo
 ka dikxwene (melabo) ba e boloka m-
 e xōkxō ena, ba fōtla melabo ya bōna
 ka yōna, xore xe e tšwa e sepele yase
 ke ya kua mafētia a mothe, e nore kō-
 tse xofitile ya xabo. Byale phōōfōlō e-
 na xa xona mokxwa o mongwē xe ba e ba-
 laile, ba swa e dišana ka xotšena pele
 wa pele o fumana serape, wa mora-
 xō le tšōxō, wa ka moraxo dihlaḱōni le
 wa mafellō dihlaḱōni, byale mphapha
 o mongwē le hlōxō le moxōdu xo tšeya mo-
 ng wa phōōfōlō le mokxopa. Ka mokxopa
 wa yōna o xōxa le kxeswa. Fēla xe ba
 ka ebolaya ba ile manaka ke morōxō
 ba e apeya ka moka, mokxopa wa yō-
 na ba beša ba fa olimpya. Merēle

77⁰³

K34/82

15

ya yōna ka melabo, ba e rēya mowe e
 tlaxo e ja dipōla xoba marula. Byale ba
 dira sexōtō sa xoa xēlla ka diphate byale
 ba šiya molomo wa xolekana hlōxō, ke
 moka ba kxobakanya marula xoba dipōla
 kemoka ba lesetša, ya tla ya ja, xe ba b-
 ōne xore elle, byale ba lukiša molabo. Mo-
 labo ba ōhla ka dinti tša lebaki xoba kxax-
 amēla, ba ōhla le lekoto, mathōmong
 xa lōna ba dira maxwē, bokoto byo by-
 ōna ba boōhla xo khllela le fēlela, bya-
 le ba, phate e koto bare ke lechupulō ba
 le ēpēla tšekō xa lešakana lela, byale
 ba xōkēlla molabo diinkheng tša lechup-
 ulō, byale ba nyakēla le hlolodiane, ba
 le pheka xanya xare xa lešaka, byale y-
 aba ba xokeletše phate e nyana xare xa
 lentzi la molabo, byale kemoka ba ō-
 ba lechupulō, ba thathankxoletša ka kō-
 kwane ka sepōlōpōlwane ke phate elā
 ba e xokeletšexo molabo e nyana xare
 xa ōna, byale sōna sepōlōpōlwane ke
 moka se thathankxoletša lehlolodiane
 kemoka o reile, byale ba hlara-
 molla maxwē a molabo a dula

773

K34/82

13

o we barexo e a sitexisa. lehuwele la
 yona le alafa naaleki bolwetši bya di-
 Kxomo byo barexo ke lehuwele, lehuwele ke
 bolwetši byo Kxomo e rexo xe e nya bolôkô-
 e nya dithôkôlô, ka moraxô ya seke ya
 nya ke moka e bipetšwe dimpa dihla-
 ba ke madi. Byale ba tšeya lona lehuwe-
 le la thôlo ba phahla xanya le dimati
 tša morôtho le thšithšikhinyane ka ka-
 atla kemoka ba roma ba dišisa xo-
 kxa metsi ka dinaka tša Kxomo kemo-
 ka ba tšeya dihlang tšewe ba dienhela
 ke moka ba e nweša, ba e nweša xa
 bedi ke moka xe letšatši le eya madikê-
 lo o tša bona e fula ke moka e phe-
 tše. Dinaka tša yona ba bangwê ba
 dira diphalafala, tša bomatlongwane
 ba thšela dihlang; tše dingwê ba dirip-
 a kowa xoya dihlang ba dira dinaka
 tša xobitšana ka tšona xe yomongwê a
 lahlexile, ka xobane manaka xa kona
 motho yo a xo tsebaxo, ka bakai laxore
 dihlang tša nthse diaswana.
 Phuti, ke phôôfôô e lekanaxo! e pu-
 di, empa ke e thsehla, ena le dikxwatla

773

K34/82

16

xōdimu xa lešaka ke moka xo fedile
 ba tloxa. Byale xe phuti e fihla e
 tla re mohlomong' xa xona kōtse, xe
 isa hlōxō ke moka e tšesā lehlohlodiana,
 molabo wa hufula o e tlema
 molala, ba tli lo e hwetsāna ba bola-
 ya. Fēla xe o e hwetsāne o seke wa
 e wela xodimu, e ka xobalaya, xoby-
 ale ka xe e swere ke dimpya, pele
 xa xore o rakēle dimpya, o swanetše
 xoeswara ka mapoto a dirope a wa
 xona xa xona malato, wa etswara
 ka matsōxō xe ya humapana e tla xo-
 taxa tše nkexo xa seka fēla. Byale
 Ka Matonthse Masete, o kile a re
 a tsoxetše ka mapemong byale a kwa
 phuti e lla, byale a thōma xokitimēla, a
 ēma kxole nyana xalebella xore e kaba e
 swere deny byale a bōna xore e swe-
 re ke molabo, a kitimēla a swere letla-
 pa, a fihla oile ke ya e tware ya
 'ba ya' tšāba, molabo wa e buisa-
 ya rarēla ka yēna; xe a sare o tla w-
 ela, xotswa yaba e motantetsitše, phuti
 e makhō ke selo ka setee fēla, empa

77:3

K34/82

17

eile ya moraka se rope xa tee ya diô-
 êpa, yaba monna o hlaba mokxoši, mong w.
 a molabo o be a šetše a le kxaufsi, a kizimê
 a fumana phuti e tantetšitšê motho
 byale a bolaya phuti, a tlemolla
 matomthse; yaba lenti le mokušitšê
 bohloko dimpeng xe ba morwala a fi-
 hla ka xae yaba o hlatsa madi kemo.
 ka xe letšatši le re ke a dikêla a hwa.
 Batswadi ba xaxwe baile ke eliya mo-
 lato xo mong wa phôôfôlô, banna ba
 xanetsa bare a moroma, mala a kxô-
 ne xo e bolaya nkabe a xwele, xoba
 o be a tla êmêla mong wa molabo
 xa xotsebe motho e fêla ke lona le
 hu laxaxwe. Monna yo mongwê xa-
 pe bare ke Matêke M akôkô-rôpô o ki-
 le a xaxa ke phuti e tantšwe ka
 xaxwae, e b'e ba xakella ka dimp-
 ya byale tšaya tša e tantšša, ya-
 ba o kizima ka lebelô a ya a fi-
 hla pele, a hwetšana dimpya di e
 sešere a fihla a e swana ka di-
 naka, yaba o xaka dimpya xore a
 kxone xo e bolaya, xe dimpya diokwa

773

K34/82

18

xo teima tša lesetša phuti, yaba ph-
 uti ya hunapana ya saxa monna, ya
 kxêila mpa ka meletse, a wa kxole, o
 ile a phela, empa letlalô la ka xôdim-
 u leile la kxeipa mowe ba bilexo ba-
 toka ka lesika. Xe a uele kowa di-
 mpya tša boêla tša e swara, byale
 xwa fihla ba tsiki ba e bolaya, xe ba
 e bolale ba kwa motho a lla xe ba e ya
 ba fumana xore e moxobatsitšê. Ba
 morwela ba mošša xae. Xe yôna
 kôtse ya diphuti, xe motho a sa th-
 ôma xoya xotsoma o seke wa e tita
 moxale o sa tsebe xore ba dibolaya
 byang, o fêla a kitimêla moraxo o
 šetšê ya mongwê wa ba tsuni ka
 moraxo, o lebele xa batse xore o bolaya
 byang. Xe nna Motantane ka se-
 bana se sengwê ba kile ba mpsitša
 ka ya nabo xotsoma diphuti, byale
 ebe kena le moya ya kxôthô ka etee,
 byale ba tšya elixwaele ka mokk-
 wa o ba kônaxo, byale bare xonna
 ke swanetše xo šala ke tibile sefate
 mowe clitlaxo clileta xôna xe dieya

77:5

K34/82

19

mekōkeng ya dikhwaere, a wa ka šala
 ke dutši; ba bitša dimpya tša bōna b-
 a tsena le fokeng, ka moraxo ke ke sad-
 utši ke bōna phuti e tšwa e nēka, ka sa
 setša ka mpya yaka, ya e takiša ke ke
 sa dutši ke tšeletšitše ka xobane e ile
 ka dikhwaereng, ka kua e lla ka kiti-
 ma, ka hweššana e le xore e tswere
 e ke xwaere, le mpya e la yaka le y-
 ōna e tswere, ka fihla ka e swana
 ka dinaka, ka nthōa mphaka ka e ri-
 oa moxōlō, baile ke ba fihla ke bahla-
 'ošetša ka mokkwa o ke bolailexo ka
 ōna ka fumana ba befetšwe, ke xōna
 ke tšomaxoxo tšoxa. Le xōna mahl-
 atse a ka e be e phathakxile xwaere,
 ko phathakxa ke xore xwaere e be
 e tsene ka hlōxong, byale e tse nthi-
 tše le tšoxō ka xwaereng.

Mutla, ke phōōfōlō e nyana e lekana le kathe-
 o na le ditšobō tše dikxolo kudu, mosela wa
 ōna ke kadi, mmala wa ōna ke ōmosella.
 Mutla ke rēba, ke o takiša ke dimpya
 o kitimela ko tsena mleteng, empa o fapa-
 ne le rēba ka seborēxō le mosela ka xobane

773

K34/82

20

pēba ena le mosela o motelele. Xona le m-
 ehuta e mediya mebutla, ke ~~not~~ mutla.
 Kxomo, le lesiaya-mpya, mutla-kxomo ke o
 moxolo, le lebelô xa ona le belô kudu, fêla
 ôna mabôya a ôna a tibile ka boronyama
 mo mokôlong, le siya-mpya, mutla ôna
 o bolaisa dimpya xokizima, xona wa bôna
 se êmisitšê kadi xe sekizima ke moka
 sešile dimpya. Mutla o xata motho yo
 areng xe a tsoma ôna a seke a fêla
 pelo, xe a hwetšana mo o xôšitšexo, a thô-
 ma xo thuma letšame le lengwê le le lengwê
 a boêla moraxô le pele, yo we o kxona xo-
 tsoma mutla, ka lebaka le lengwê a ka
 o bolaela seholong. O seke wa thsepa m-
 pya xore e ka o tsôša a wa, e kano o
 tšaboxa ka xôdimu wa norôbala, le wena
 motho xe o kxometšê o kanoa wa o xata
 wa kxona o tsoxa. Xe o kxometšê o hw-
 etšana o xôšitšê mahlô, mahlô a ôna
 ke a maxolo, byale xe olebaleba o tla bôna
 e ka a ona mahlô, mowe ke xore wa xo-
 bôna, xe o thôma xo emisša molamo o tla
 bona o tsoxa o tšaba. Mpya ya xotseba
 xo takisša mutla e swanetšê xotla mo o tla

773

K34/82

21

ho, xe e kahe ke kitimela ho xêputša ka pele
 a wa e ka seke ya swara mutla, ka xo-
 bane o tšama o ritša o boela moraxo, xe
 o tšena ka xobefa le yona e tšene o tla sebōne
 seba ka sa xoritša, bohaone e se xore o tse-
 ne moleting, ke mona matšumi a êpê a
 o hwešane a bolaê. Mutla wa loma motha
 ke mona o fetoha mokôlôkôkô, ke xore a o sa-
 ya basading, ka bana la xore bonna ka bo-
 sale teng, le xobešwa ka obešini ka molla,
 o a ila, ka bana la xore wa beša rapaxo xo-
 ba mma xo o a hwa, xe ele wena monna
 o hwele ke mosadi, xobale ka kxana le yona
 ka e bešini le bana le swana le la mutla.
 Byale xe leka ya ho tšoma mebutla le ba-
 aro la ya la bolaya mebutla e medi, e swa-
 anetše ho tšeya ke batho ba babedi yo mongw-
 ê o a hlaêla, ka xobane mutla ka ba swaê-
 diši, ka tšatši le lengwê ba boela ba boia-
 ya ka o tse, ba swanetše xofa yola wa
 xohlaêla malôa. Moxodu wa mutla di-
 mpa ka diji, ba swanetše ho nthša ba o
 lekeletše xodimu ka sehlae, xoba ba otwala
 ba o fa dingana ka xobane ke sehlae sa
 bana xe dimpa tša bona di dula dibipetšwe

ba phahla xanya le dihlare tše dingwê.
Diphalafala ke engolo, mele wa yōna ke
 o moro, ka modimpeng tša yōna ke e tšhwey
 ena le ditibaliki tše ditšhwey, dinaka tša yōna
 dilemetše moraxō, mehlala ya yōna mox
 a tilexo o swana le wa thōlo. Byale phōōfōō
 ena le yōna e bolaiwa le bana la modihlare
 diuluxile byane le byōna bo se xōna, ke xore
 ka lebaka lewe diašōtēxa, xa dina mōkō, fēla
 tšōna xa ditšene nokeng dimpya di diēmisa
 xodimu xa moto, ba e bolaiwa xōna, fēla
 tše dingwê dinoba tša fihla. Dinaka tša tšō.
 na ba dira diphalafala, diletša ke ba mošate
 le bocha motwana, empa motho a ka noba
 nayo, fēla o swanetše xore xe a letša a be
 a ena le lebaka le a letšētšaxo lona, byale
 ka xe basadi batwala dikōma ka xobane
 tšōna motse o mongwê le o mongwê wa
 ba kxōmana dikōma di dumeletšwe xore
 ditšwadine, byale ka kxōrō ya Masimuni
 Masete, Papela, Maseōkōma, Saei,
 Mongale le Raxanya, byale balandi
 ba ditšwala, empa mohlantši diya xomō
 šate ba swanetše xoba ka mahwaleng a
 maina a dikxōrō tše tša ka xodimu.

773

K34/82

23

Ka lona lebaka lewe ba dumeletšwe xore
 balešē, le xona motho a ne xolešā o swanetšē
 xobolēla xe ele dikōma o swanetšē xohlalošā
 ka xore se e e e e e wa ukamēla wa bōla
 wa etšā moku papaxo, xe nke xohlaxile se-
 lō o swanetšē xore a hlalošē xoba ne seba-
 ta kxomo, xore ba tšebe xore ka kowa xohlaxi-
 le se sengwē. Diphala ke bomma m-
 osela mosengwane boēta maloka. Ke xore
 disepela ka sehlopha, empa xe diya nokeng
 disalana moraxō, ke basadi xe basepela o ka
 sehwetšōna ba bapetšē ba nošalana mora-
 xō, le mo tšela ya xōna e lexo e kxolo. Byale
 xe difihlile nokeng di a ēma, sehlopha se
 sengwē sa foloxēla sanwa metši, din-
 wa dixoma dikizimēla moraxō, dixōxa di-
 phefō, tšā xoma tšā boēla tšā nwa xape,
 byale byale xo fihlēla dihora, byale tšā
 xloxa tšā ya tšā ēma kowa xonaxo tšela
 tšela le tšōna tšā foloxēla tšā nwa bya-
 le ka tšā natsēla tšā pele, ditladira
 byale xo fihlēla difelela, byale dikxone
 diboēla motong. Tšōna dinohlwa di e-
 me xonwa metši xa dina lebaka, di byale ka
 dithōlo le tšōna moxare dianwa metši.

Phôôfôlô e e nwa xo metzi ka mabaka ke
 tumura le phalafala le thaxeti, tšona di-
 nwa e sale xosasa tša ya motong, e tšilom
 ka lebaka la ka meriki dianwa ke moka ke
 la mafellô diya motong e se xosasa xape.
 Phala ena le dinaka tša xo soraxana, dile-
 metše xôdimu, phôôfôlô ena ena le dinaka
 tše ditelile tša xo efeta, mmele wa yona
 ke o mahubedu, ka dimpeng ke xoxoŭweu,
 ena le mosela o monyana, ya tšadi xa
 ena dinaka. Phala ena le lebelô xaxolo, xaxo-
 na mpya e eka e swaraxo, xe batla bolaya
 yona ba swanetše xonêla, xona mo we xa
 dina bohale, o tla fumana o ditentšê ka
 buntši. Ka xobane dišalana nzhaxô ela ya
 pele xe e tanywa, kemoka tšela xe ditšho-
 xa diya ka kowa le tšona diatanywa, tše
 dingwê ditla phidiša ke xokhaola melabo
 yona ba no swa e dišana byale ka diphôôfôlô
 tše dikxolo. Mokhopa wa yona o a para
 ke dikxozi le bakxômana, o batse kudu.
Dipudubudu ke phôôfôlô e khubedu mmele
 wa yona ka moka, e feta ke phuti ka
 bohoio, monhala wa yona mo e xatilexo o
 hlabêla fase, le xona ke o monyana wa feta

Ke wa phuti ka botelele, ele belô xaxolo xo
 feta phuti, fêla xe ba ile ba e nthâ thôta
 aua ke lefêla, ya moxa la rakiša ya šiya
 dimpya la xoma la e thoša xape ya dišiya la
 boraro ke moka le abolaya. Yōna basweiša
 byale ka phuti. Mo e etoma le yōna e byale
 ka mutla, kudu e nyaka xonōbala kxakala m.
 owe xo senaxo le matšane, byane byo byale
 ka bya moxola byo bonjana, xe e xobōna
 e anapa ya patama wa e feta, mohlom-
 ong xe e xatile ya napa ya rōbala moxong
 wa bōna e thošela moraxō. Ngwana wa
 yōna o ka se atšišē xo mōna, xa mōxō le m.
 asepa a rōna, ka xobane mo senyaxo e a ph.
 ušetša, e se rōbadiša ka meleteng ya ditha.
 Kadu e se dietlošetšexo, byale ya phušeletša
 ka dikhwahla, ke moka ya rōbala kxauysi.
 nyana, xore xe motsumi a e tšwa a tšona
 e phakiše xotsoxa dimpya diakišē yōna.
Dithaxetsi, mala wa yōna ke e thsehla
 ya thsadi le yōna ena le dinaka, dinaka
 tša tšona dilemetše moraxō, dibyale ka
 tšea phalafala phalafala, empa tša
 phalafala dina le madikadika a mantši,
 tša dithaxetsi xa dina madika. Phōōfōlō

e ke sekêlema kudu dimpyeng xamôxô le batho, xe e ka molaô wa batsumi xa banyake xore bahlakane nayô, byale ka baka la dimpya, tša e bôna diarakisa, empa e a thšaba, fêla mo yolapaxo, kemoka e kwatama fase ka dikhum tša matsôxô, xana mo we byale dimpya ditla fêla kamoka xe disaetsebe, fêla xe disešu tša bôna motho a dinyake xo eloma diêma kxole le yôna xore dibône motho kemoka dinyaka xo eloma. Dimpya tše ditsebaxo diswanetše xo eloma ka mahlong, tša xo e tla ka lehlakoring e tla dihlaba kamoka, byale xe o tšeba xatšoma o swanetše xore ore xa fihla o tšakêle dimpya tša seke tša e batamêla, empe e re xe e thšaba o sa setše, byale xe e ka xoma ya êma la bobedi, o tšakêle dimpya le wena o swanetše xore utamê ya seke ya xobôma byale mowe o swanetše xoxôxa diphefô o e nekele o e nlaabe, fêla xe o ka xobôna e tla xo tšakisa, o swanetše xo thsabêla mowe xonaxi le dihlare, o pôtê ka sehla, xe e re kô-retoloxa o e nlaabê e tla dikwa tša xore diababa, e tla thšaba fêla xe o ehlabile xa lehu e

e swanetše xowa fase, xe xose byale mowe ya êmaxo xōna xoya monna w-a boxale, le xōna e tla êma molaleng mowe xo senaxo sehlare, monna o swanetše xoba a ena le lebelō, le xōna a kitimela kowa le kowa, xo seng byale e tla malaya, xo fihlêla a tseaditlilane byale a mōne ka sehlare e hare ke mōna ka sōna a ehlaba. Phad Thaxe-tsi ehwêla motong. Sekopo ke phōōfōlō e Khubedi, mohlala wa sōna o feta wa phudubudu, mosela ōna dialekana, Phōōfōlō ena ena le lebelō xaxolo, empa xe e kitima a e sa setša xore ka pele mowe e kitimela xo xōna xona leng, ya hwetšana kōta e a nula, kamoka yaba ke lehu la yōna. Têla xe oka bōna mpya ya xaxo e se swara o tsebe xore ona le mpya. Sena le dinama tša xo sethathafê-sekopo, Phuti, Kame, phudubudu mekopa ya tšona ba dina matxêswa. Ditshakadi, phōōfōlō ena bare ke modimo, ka xobane e epa melete, ya xoya teng hudu, ka yōna melete e, e ba thusa hudu, xe batho ba lentweng xe motho a ka hwa ba moloka ka xare

773

K34/82

28

ka yōna, le dikxaxareng tša yōna ke modim.
 Maboya a yōna ke diphatana a thathafu,
 a nyakiloba a mahubedu a hlantše le bontso.
 ena le dikxwatla tše pedi le dikxwatla kxu.
 atlane tše pedi, mosela wa yōna o lekana
 le wa kolobē, hlōxō ya yōna ke e telele mudi,
 ke xone morōpō, e matla kakholo. O ka chwetša
 na e e setšwe e wa e sa setša ka dimpy.
 tša e swara, o tla bōna ka nakowa dis.
 weleho xo tupa le xetha, ke e diva byale e
 a ēpa, ke nke o kholo le yōna o hwetšana
 e setše e tšene, moya e eka xanelaxo xo.
 ya le yōna, ke mona e hwile, ka xobane yo
 e phusetsša, e tatha xone tšare diswara wa
 ba o lekxanisi, a wa mowe o tla e bola
 ya. Ena le nama e batše e byale ka ya
 kxomo, empa le kakhole byale ka e/we, e ja
 ke bathōna ba ka tšelane mo naxeng e xe
 xēni, ba no e bolayei ka bakka la xone mo-
 kxora wa yōna ke sehla le konyana di-
 kxaxare tša yōna xamōxō le mala a yōna
 ke sehla sa xolafa modikuluxō. Ke
 e le mokxora ke wa xonasa ka ōna ke ba-
 dimu ba belaela, kape le xobapola meropa
 ka ōna, le dithsetheng tša xo bēla wa tšena.

Twane ke phoôfôlô e tshêhla, e na le mosela
o motelele, ka boxolo e nyakilo le kana le nkwe,
ena le marafa. Ka elewe, ka bana la xone
ena le lefêtia la xonhla kudu, e šita le tšona
dimpya xe o saka wa e beša a diji, mok-
hopa wei yōna ke sehlae, o a lafa malwe
tši a bana, bolwetši byowe bare ke tšw-
ane, byale ba tšeya setso setšiba sa
yōna, xe ele ngwanenyanana, mmaxwe oh-
loba maboya a ka pele a hlakanya le
setšiba ke moka a tšamba ngwanana
e ô tšela, ke moka ba tšeya tšidi ela
ya xoswa ba šila ke moka ba fêla b-
a moziatša ka yōna ke moka bolwetši
bo tla fêla. Xe ele mosemanyana pap-
axê le yēna o elia byale.

Dikolobê tša naha, ke tšedikhubedu, byale
xona le dikolobê tša melala le tša dithaba
dikolobê tša molala ke tšedikhxolo xo feta
tša dithaba, empa tša dithaba diboxale
kudu, fêla dire diboxale dithuša ke
xone moru o bifile, xe e eme xare xa
moto xo sa beša e kaone, empa le tla
bina ahenoxa xe le bolaya yōna, dimpya
xe disaeswane xa botse dimpya diafêla.

Byale ka Makhine thobetsane le Ramunk-
 ung Raxanya ba kile ba ya xotsoma dikolo-
 bē tša thaba, byale ba hwetšana Kolobē ya
 thsadi ena le bana, bana ba thšaba tša nth-
 ša mmako tšona, tša e emiša xare ka le-
 rane, yaba Kolobē e kutlêla ka mowe e sw-
 anetšexo xo tsena, xore dimpya tša seke tš-
 a tla khaufsi le yōna, yaba banna ba fi-
 hla, ba thēya diphefō ba e nekella, e rile
 xe a lekhaufsi le yōna thobetsane a e hlaba
 ka lerumu, yaba e a thšaba, ya ya ya
 tsena mpharaxahleng xa mafrika, bya-
 le tsela e tee fêla, thobetsane a tla
 ke pelo a nyarêla, e ile xe e mōna a thō-
 ma xotšwa ka xokutluxa, a bōna xore
 ka xona tsela e a ka diraxo a e hlaba k-
 a lerumu, a lwela xo ekxametsatša
 monaf monaxo, yare xe e thōma xolla
 dimpya tša e wela xōdimu, ya rōba t-
 heko ya lerumu, mahlatse a monna ya
 feta e moēma le oto, yaba dimpya di-
 eswere, yēna a se sa xōna xo khaixo-
 xa, yaba Raxanya wa fihla, a fihla
 a e rēma ka sepe, a wa Kolobē ya
 hwa. Ka monaxo xa lehu la yōna, ba

773

bôna mpya e ngwê le e ngwê e tloxa e
 rôbala kowa, mapellô ke bare ke a dilebe
 lla ba fumana e lexore dimpya dixobetše
 mowe dikaseng tša phela. Xole xwa-
 hwa mpya tše pedi tša dithemi, xwa-
 ala boma ôkôle ba bararo. Dibyalé dikolobê
 tše thaba xaxona kalobe e o ka e bolayaxo
 ka ntie le katse ya dimpya. Dikolobê t-
 ša molala xa dina katse dimpyeng, fêla
 yona e ka dira dimpya katse xe e kane
 xe e tsuxile ya tšabêla ka molekeng wa
 thakadu, xona xe ba yo e fuhliša motho
 le mpya xe e tšusa e dira motho katse.
 Dikolobê ditswenya batho masemo le bakeng
 la tshlabula, dija mabêlê mahleja bošexo, m-
 osexane dihlwa dixobetše xoba xoêpa medi ka
 dinkô dija, mohlôxong xa yona ena le ma-
 ope, ena le dikxwatla tše pedi le otong le
 lengwê le le lengwê, le dikxwatla kxwatlane
 le mosela o mosese o motelelenyana.
 Mokxopa wa yona ba bapola meropa le
 matšômana le xodira ditlorôpô tša dipholo
 leinô la yona ba dira dikxaxara tša m-
 abêtlwa, dikxaxara tša yona bare di-
 tiya ba bina tloa. Nna motantane ke

Kile ka ya xana byale lepelle, xobôna m-
 odisô wa batumi, e be ele nna, Marunt-
 wane, Mahlabé, Matetete Mongale, Ntany
 Mongale, Keya Kometsa Iselane le Nyat-
 tha Raxanya. E rile xe batho baêtiša
 na tloxa, ra fihla mowe reya xo xokôpana
 xôna ra dula, byale a wa ba kxobakana
 ra thôma mosepele wa rena boêxo, ra
 iobala tseleng. E rile xosasa xe re tsoxa
 yo mangwê le yo mangwê a ya xonya, xwe-
 šala nna, bare xonna sepele o nya kane
 a wa dikxoši le sepele ka la ntwara, ba
 nkxapeletša kaba kanya kanya ka kokotoša
 a wa modimo wa nthuša kanya nkokotaa
 na, ra tšeya mamumi ra thôma, Ra
 sepele melala le melala ra fihla nokeng e
 barexo ke Kubyanamê, ra khutša, ra tlo-
 xa mowe ra sepele melala le melala ra
 fihla nokeng e barexo ke kxôxongwe, ra k-
 hutša ra ba ra ja dijô mowe. Xe re
 tloxa mowe re tšetša molala ka oše, xe
 re re re tšela moeli, dimpya tša
 tloxa ka mabelo, yaba Iselane o lahla
 morwalô wa xaxwe fase a kitima ka
 lebelô, rena ra šala re kitima re twele

merwalô, ra nwa a lešā naka, rana ra
 hwetšana a bolale thšwene ya rōtwe (C
 phola) dimpya tše we e lexo ditēmi dixobetše
 xaxolo, ra thōma xo tulumale moedi ra
 hwetšana metri ra diēna hanthse, a wa
 ba bōna diroka bare difōdile ka nnete ya
 ba difōdile. ~~Ra~~ Ra feta byale ka kowa
 ba bolēla xore re molaleng wa bohwele
 pitši, mowe yaba ke moexare kare xo
 bōna a e sale kxole bare xonina homola
 ra fetša molala wa bohwele pitši ra fo-
 loxēla nokeng ya dixabane, ra nwa metri
 ra feta. Ra xoma ra sepela melala
 le melala, ra fihla mo barexo ke molaleng
 wa patši-ya mpara, ra khutša, byale mo
 we lenna yaba lepele ke a e bōna ka mahlo.
 Ka lona lebaka lewe ke be ke lapile kudu
 nini ka nokxotlella, xe re tloxa mowe ra
 fihla mošaseng, ba bangwē ba ya xokxa
 metri, ba bangwē ba šala ba nyakēla d-
 ikxone. Ra xoj xōtša mollō ra rōbala.
 E nile xosasa ba dira monxwa ala wa
 xotsoxēla xonya le nna ka dira byale, byale
 xe re buile re dutši ba thōma xobutšiša
 olibi tša xae, a wa yo mongwē le yomongwē

a bolêla, xe xo fedile ke bôna yo mongwê
 le yo mongwê a pola dikobô, le maminxwê
 ba tšwara makxêswa, ka thôma xo mak-
 ala, kare ke sa makhêka ka kwa yo mongw-
 ê are xonna tšwa kxw ahlang, xa se mahl-
 ankôni le dipudi tša batho o ja xo ka leleme.
 Yaaba ke a pola dikobô, ka tšwara le lap-
 a foloxêla pokeng, bare nna ke šale pokeng
 ka xana kare, nka tla ka tšwisa, ke ya mo-
 tong, byale xa tšwela se le bararo kwa
 šala ntšeng le Nyathla. Mowe le tšibuxong
 lewe se tšwetšexo xolona bare ke melalong,
 melalo, ke xore le tšwela noka la namêla seh-
 lakehla ke la xoma le tšwela noka la xoma
 la namêla sehlakehla ke byale byale, byale
 ke melalo e mene, ba laêla ba pokeng xore
 se tšwela se hla kana le lena moxong. Awa
 xa namêla mošo, ka bôna diphoôfôlo tše
 dintši tša morape, ka sa setša ka di-
 mpya, bare xonna namela tše we ke di-
 phala, dimpya le tšôna ka bôna disara-
 'kiši'. Ra tšwela pele le xosepela, ka
 bôna mohlape wa tše dingwê tša ditšo-
 tha, le bôna ba dibôna le tšôna ka nobôna
 ba sa sasetše, ka butšiša xore ke dipho-

ôfôlô mang, bare ke dithôlo, dimpya le
 tsôna ka nobôna disena kaba, se ts'wêla
 pele le xosepela, ka moraxo ke bôna dimpya
 ditloxa ka lebelô le bôna ka bôna ba kitima
 ka moraxo ke kwa se ngwê sere mphaa, di-
 moya ts'a thôma xolela le bôna ba sa setha
 ba kitima, lenna ke wa ke toxa ka moraxo
 xa bôna, ba wêla mahlala wa yôna ka
 kwa bare ke mohlala wa tumuxa ya p-
 holo, vekwa dimpya dixobolêla nokeng ya
 ba se kitimêla nokeng, a wa ra fihla balala
 le bôna ba e me ka mošola, dimpya ts'a t-
 sena xare xa metsi, se e bôna xore dimpya
 ditšene ya thôma xore ke ya ts'wêla monna
 Raxanya a ehlaba ka lerumu, ya wela
 ka metsi, dimpya ts'a xana xokwa madi ka
 bôna mpya e thala ella ka moraxo xa pho-
 ôfôlô, mafelo ka bôna e namêla phoôfôlô
 xodimue loma mokôlô, ts'e dingwê ts'a
 e swara ka ditsebe ts'a e phinthša, ya
 diraxa, se e phingoloxa ya hwetšana dilite-
 ts'e ts'a e phinthša xape, byale byale xo-
 fihlêla e bolaya ke mokôthla, ya kwa, ba
 tsena ba e xôxa. Re thôma xo e tsuiya
 se ba feditše ba e phakolanya, ba nthša di-

rope le matsōkō ba beya kowa, ba ripa mola-
 la le ka hlōxō ba beya kowa, byale ba nthā
 sehuba le tša ka teng, ba tšeya mala le m-
 atswafo ba fa dimpya, pelo le sebetse ba
 fakēla ka moxōdung. Byale se thōma xowa-
 la Motetete a swala morphophotho a tšama
 a šiedišana le ke ya Kometsa, ba rwele le mox-
 ōdu, nna ka swala serope le letsōxō le Rax-
 enya, ntseng a swala molala le hlōxō le seh-
 uba, va no tšama se khutša xofihlēla se fih-
 la mošaseng. Ra apoya dibete ra faha
 boxōōe ra ja, ra rōbala, ka moriti ra boēla
 ra ya ra bolaya e ngwē ra nodira byale,
 ka mabanyana ba apoya hlōxō xore xosasa
 ba tsoxē ba seba ka yōna. Ba nkiša mab-
 uruburung moxhare tšatši le lengwē, ka bō-
 na mohibō, metši a setla byale ka ditšipi tš-
 a makxowa, mafsika a dirile mahluduh maku-
 duhudu, byale metši se a eya xona a ya elep-
 hōrōrō byale se a tšama o kwa e ka ke me-
 vopa, xo a beufiša le se motho a se wa ukam-
 ēla, ka nyana xodula sebaka se setelele ke
 thaeletšitše, ya ba se a tloxa. Ba mpotsa
 xore dimpya tša ba bangwē diile tša wē-
 la ka xare dina le phōōlōlō, dimpya tše

77:

K34/82

37

hlano, tša fetša bene dile ka xare, tše tharō
 tša loba tše pedi tša tšwa. Ka tšatši le
 lengwê ya ya Kubungutši ra fumana ditš'
 wile ka buntši, kare ke a bala ka seke ka di-
 tseba xore dikae ka xoma ka masome a pheth-
 axo menwana e medi, yaba dirikwile ka phefo
 tša thšabêla metsing, byale e ngwê yaba ya
 hlama e hee, ka fumana motho a ka
 tsena, byale e emiša mohlaxare wa ka xodim-
 u, ka bōna mēnō a mabedi a maxolo ka mo-
 hlaxareng wa ka xedimule waka fase
 a mabedi, byale ra se se saeme mowe, dim-
 pya tša tšwa dixapa tumuxana ya mōhu-
 maxadi, tša fihla tša e tšipa, byale ba tshêla
 dimpya xore tša seke tša tsena, ba thōma
 xo e phōša ka mafatša, ya fihla xare xa
 dikubi ya ba ya namêla e ngwê ya e ka-
 ba ka le xano ya e lahêla kxole, yaba ya tš-
 wa a wa ra e boiaêla ntše. E rile ka mo-
 kibêla Ntšeng le kometša ba ba roma xae
 xo tšeya dipōkōō, e rile ka moriti we
 tšatši le we ra yo tsoma makxwareng a
 borōba thōka, dimpya ra nobōna dikitima
 ka lebelo, ka moraxō ra kwea moxhōi wa
 dimpya dirakiša ditumuxa diya moxwa-

neng, tše dingwê diya kubuntšing, ya ba
 Raxanya o ya kubuntš'i, nna le motetete
 ra ya moxwaneng, ra fihla ra bolaya tu-
 muka ya mohomaxadi, xe reya dixwaneng
 ka hwetšana ke kantše phala ya pholo, ya
 ba ~~ba~~ Raxanya le yēna ka kowa a bolaya
 ditumixana matlongwane le se thotšana.
 A ditloxela a tla ka kowa renexo ka-
 ntšise, a wa ra ditswiya, re ile xe re
 rwele re tsidišitše le pelle, ra bōna le-
 kxowa le swere setumya ra lahla di-
 nama ra thšaba, yaba le kxowa le atur-
 nya, a bolaya dimpya tša rena tše
 pedi, ba rwala nama tšela tšane rena
 'ba dilahlēla ka xane xa metsi, tše di-
 ngwê ba rwala ba tloxa natšo, e rile
 xe letsofi letswera ra foloxela, xo tše-
 ya mošiana o raxoba re utile, ra ya
 ra fihla mošāšeng bošexo. Kemoka k-
 a mošwana ra hiwa re robetše mošāše-
 ng, e rile ba dipōkōlō xe bale tseleng
 ba swetšana ke mošōrōkani, ya ba le kx-
 owa le emisā koi ya lona, o a moxa
 banna marumu, ene xo bōna sepelang xa
 nabyale lo rwala dinamā tšea lena le nlo.

xê xe ka moswana nka le bôna mo ke
 tla letšēla dipōkōlō, a wa e rile mole-
 re ke a dikēla ba fihla mošabeng, ba b-
 olēla taba e, le rena ra ba bats'a tša r-
 ena, kemoka ra rweša dipōkōlō tša r-
 ena ra tloxa, ra fihla dixabane ra fa-
 xa tša xoya ra ja, ra feta ra tšena
 kubyanamē, ra faha dijō xupe, byale
 mowe ra dula, xo letēla letšatš, xore le-
 fēfē ka xobane ba tšumi xa ba tšene x-
 ae moxare, a wa la fēfa, ra yā
 ra fihla xae ka lebaka. Nka ka nipa
 lešēša la mokhalo ka tšiba tšela ya
 xoya le pelle. Batšumi ba dipela ke
 morei, Masešōkōma le sekxoka, byale
 ka thabeng ba tšoma, dipela, dihlōlō,
 dikome, diphut, matlabe, di tšōšō,
 di kōiobē, makwelele le dinoko. Byale m-
 elao ya ba molala e fapane, ka baka la
 xore ba di thaba ba sa noswalediša ~~ka~~
 ka xokitima yo a tšenaxorele ke yēna
 a fumana xo serope, wa ka moraxō o
 fumana le tšoxō, byale byale ka ōna
 mokxwa o ke šetšexo ke h. alušitšē,
 mo ba o kwana xo xōna ke mo. aō wa

xore basadi ba xohlapa xa baji tša ka te-
 ng xa phoôfôlo, ka xobane baji ba thser-
 eanya dimpya, le xona xape dimpya xa
 diteimi ka molahlêla, ka xobane e kare
 ke taniša phoôfôlo jaba le moxê, xape m-
 pya xa eiteimi ka lefêhlô le lehô le lehla-
 anoka, bare ba etija ka lehlaanoka ba e
 bakêla xore etja tšeya ke dikwêna, lefêhlô
 le lehô e a tlaêla. Ho byale xe motsumi
 a ka bôna a e tija ka dilô tše dingwê
 tša dilô tše we ba ka hludisana, empa
 xe motho yo we a tlele ka kxole a sa ra-
 pele, batla hloyana, kxôrong xona a bane
 ba isana. Diphuti, dikolobê, ke tsetse
 tsetse ke dihlalushê. Matlaba le molaleng
 a xona matlaba a molala, a molala ke
 a maxolo xo feta a thaba, empa xo swana
 xona a swana, ke a masehla, a diphe-
 olo ana le dinaka a mohumaxadi xa na-
 tšô, byale mosela wa ôna ke kadi, e
 swana le ya mutla le thôlo, xe a kizi-
 ma a emisetsa xodimu, byale dimpya tše
 dingwê xe dibona kadi e dia thšaba.
 Sehla sa xalala xore tša seke tša th-
 šaba, ore xolebalaya wa khwamola

773

Kadi wa diphōsetša tša ja, le xe elebyōya
 ditla nothōtla dietswa. Dithōōō, keph-
 ōfōlō e threkla, le molaleng dixōna empa
 Kudu molaleng dihwetsānwa pokeng ya m-
 akhutšwi, tša molala xa ditwenye Kudu
 xe batho ba ditšoma, ka baka la xare xa
 xwafefa, tša dithaba ditwenya Kudu
 ka xobane xobifile, e tla dimpya ka xo-
 realo mowe, e ditile ka mokwa o, e
 re xoditšwa, ke moka ya boya yare mola e
 sepetšexo xōna yatla ya sepele xōna, ke m-
 oka ya taboxa ya wēla kholenyana by-
 ale xe dimpya difihla mowe ditšōma
 xo ketima diya kōwa le kōwa, byale mowe
 lena batho le swanetše xofetoxa dimpya
 le latē mohlala wa yōna ka xototomaeša
 le tla la wēla mohlala wa yōna, ke moka
 o bitše mpya o išupē, xona o tla bōna dilata.
 le ka tšeya mosehane kamoka le rakitša yōna
 latla la e boiaya ka moriti. Depela e ny-
 akiloba tšedintso e mpya ditibile ka bosēhla-
 nyana, xa ena mosela, maotong ena le maro-
 fa. Dina le mo ditšwelaxo tša tloxēla maholo
 a tšōna kholenyana, xa diya xofula, xoba xe e-
 le xo ōvēla le tšāšī xa die Khole Kudu le maholo.

773

K34/82

42

Byale xe o ditseba xore ditšwêla thekô ya xore
 le swanetše xatšwa le dinakella ka thekô e
 we diratšwelexo ka nthre, xe dimpya didixôxa
 ka phefô kemoka tšo dipatla, tše dingwê tšo di-
 swara, tše dingwê dinamêla xodimu, tše ding-
 wê ditsena mafrikeng, tše dingwê le hlaka-
 na natšo dithšebêla maholong, ya kxona xo
 xofōša moamo wa noba a bolaya. Byale
 tše dinexo xodim xodimu dibôna ke bôna batru-
 mi, tše ditsenexo mabyeny dibaka ke dimpya.
 Byale tše dinexo xedimu xe motšha e bôna
 ore e boldeng e boldeng a nodira byale di-
 mpya dikla hitimêla, byale le bôna batho-
 ba tlaya, ba hlare kowa ba xobakane ke
 moka ba šupa dimpya xodimu, ele xo-
 re mōni yēna ore sa nore seboldeng
 byale bala le bôna ke moka bare e e se
 boldeng. ke ba bôna xore dimpya dia
 e bôna ke moka ba fōša le tsikae xodi-
 mu, xe thōma xowêla fāse kemoka
 dia e swara, pela ke ya yola a xo-
 e bôna e iexodimu. Byale tša xoboka ke
 dimpya ka mafrikeng, ba hlaba ka
 matsolō ba phetlêla ba xōxa, byale pela
 e we mong wa yōna ke wa mpya

773

K34/82

ya xoboka. Moxôdu wa pela wa lahliwa
 le tšôna dimpya ka ba diefe, o byale ka
 wa mutla e silafetsa dimpya, fêla ma-
 la ôna ba diefa, dibete tša pela nka no-
 re pela e a bešwa. Kudu dibete ba di-
 kêla ka senakaneng, ba diripa xanya
 yaba dinamana tše dinyana ke moka
 ba difuledisa ka senakaneng, ba se-
 reya. Xenile waja senakane sapela
 o ka seke wa dula lexe. Seile sa
 tsefêla semukhiši Mokxotho, a fetoxa m-
 otho wa lefoka, a dirêya ka melabo mekwa-
 teng ya tšôna, byale are xotsoxa e sale
 bošexo a fêla a eya a hlôlla, tšatši le
 lengwê a boya le tše pedi xoba tše tharô
 tšatši le lengwê a fêtiša mowe tše
 dingwê a rekisa, pela e rekiwa kahlan-
 a ya mabêlê e tšetše. Byale lapeng
 laxaxwe ba tšesêbe ka morôxô, byale ba
 tšo ba fêla bane mamana bangwê ba
 e pyrina, xe barialo ba a hlakêxa, ele
 xotê a tšakêle motho xotêya. A wa a
 seke a bathêletša a tšwêla pela le mo-
 diro waxaxwe, ka tšatši le lengwê o le
 ho hlolla a hwetšana a tantše marabê, a

773

K34/82

44

makala, empa a oholanya, xe a feta a
 e yo hlolla pele a hwetšana mokōpa, mowe
 oile a thšaba a šiya le melamo'le maru-
 mō, a fihla xae, xe ba bōna a fetuxile e le
 yo mošēla bare e kaba molato Keng'are, a wa
 ka ke tsebe ke bōne tšā xonhlolla, a bolēla ka
 monxwa o a bōneng ka xōna. Ba thōma
 xo mohlavēlanya ka mahloko, ba moetimudil-
 anya, a wa yaba mothe, a thōma xo tšama
 a o kwēlla xa bore a tseba, ba matsā xore
 o hwēla xotēya, yo mongwē le yo mongwē xe
 a likišā xore e kaba morei, xa tanyē, wena
 wa tanyā, byale taba e we xa e ba thabišī,
 ba xohlolle kamoka. ba xēno, ba mofa dipheko
 bare sepela o likišā fēla o ka sene wa di-
 ra selō tšā bōna diboxale, Monna xe a
 fihla xae, a kua motse wa xaxwe o m-
 oimēla, a bōna xore xoka one ke-tloxe
 ka xobane xaxona le ka otee wa xēšū yo
 nka motšaxo selō. A napa a huchuxa
 a tla a dula mono xa Mohlabe, xe ba
 butšišā tšā mo a tšwaxo, a bahlalosehā
 xore e be ele nna morei yo moxois, byale
 ba nyaka xompolaēla taba e, byale xe
 le ka bōna wa leloko la xēšū a fihla a

77:3

K34/82

45

putšisa are matxotho o kae le matšie a xore
 are matšebe, kenna morei. Ite moka ba
 nafêla ba mitšä ka xore Morei a fêla are
 wa xotêya sela a tsoxa a utla marabê
 Мекхора ya dipela ba šoxa matxêswa a
 bašemananya, e mengwê ba dira mathêbô
 dikobô tšä bošexo. Mehlaaxane ya yôna a boye
 dimpya kabaka laxore mênô a yôna a tsena
 ka mênong xa mpya xa tšwe. Pela xa e
 hwe ka pela, bare xo e bolaya ba tsenya pha-
 te ka xanong xore xe e ka tsoxa ya seke ya xo.
 batšä moriwadi, ya xoloma a e tšwe, e se-
 mô ba oharoxanya mohlaxane. Yêna Morei
 e kile ya moloma seatile a ba a e swela
 a fihla nayo xae, ba dira ka ôna monxwa
 o we. Merabê le maralekôkôtlê dile tšä
 napa tšä fôufatšä monxalabye wa bat-
 ho, ke ôna modirô wa basotho o moxolo wa
 xoloyana, ka banyanne ya mongwê a kaba
 a tsuara se sebotse. Dikome ke phô-
 ôfôlê e tšile, ekenana le phuti, empa yôna
 e kitima xodimu xa mafika byale ka rudi.
 Yôna e dula ka marôhong, khaufsi le ma-
 wa, xe dimpya dišerakiša e kitima xodi-
 mu xa mafika, xe e bona xore e lapile en-

773

K34/82

46

a mēla le fika le lexolo lewe mpya e sa kx-
 onexo xole namēla, ke moka matsumi xe a fih-
 la o dušfihla a hlaba ka le rumu, ya wēla
 fase dimpya tša kxona dieswana. Dihlōlō
 diswana le mutla, empa tšōna ke tšē di-
 thšwen, matsumēle ya tšōna dibyale ka
 xe ba tšoma mutla, xe o kxōna ko tšōma o
 le belle dirite le xoukamēla ka mafsikeng
 o ka e bolaēla seholong. Hlōlō e feta mu-
 tla ka boxolo, empa mutla o fitiša ~~ke~~
hlōlō ka mahlō. Manwelele a byale k-
 a dipēba tšē dinxolo tšē barexo ke mabudi,
 a pela dinokeng tšē dinaxo le ditxwiti tša
 dihlaka-moka, le mebotong ya maraane byale
 ka maifō. Mowe a dilaxo xōna a thula
 mekwa, a sepele na yōna, a na le mēn-
 ō a disaxa, xe o karēla ka molabo wale-
 tanyā xe u fihla o tšilo hwetšāna le ripile
 molabo ka mēnō. Manwelele ke a mati-
 lu, xe ba byoya bya lona bo a thathaya ke
 diphatenyana, byale xe balebolaile ba le ka-
 napa byale ka kolobē, ka moraxō, batšwi-
 ya, mokxopa wa lona ba o apeya bare ke
 moxoba, o ja ke banna fēla. Dinoko ke
 diphošālō tša metlwa e meso, mafelong

773

K34/82

47

a yôna ke e meswen, ena le meetlwa ya
xohlaba, dimpya xa ditxone xo etswera ka
baka la metlwa e, se hunyetša hlôxô,
ka xobane sa nzhâ yôna dika swera ka
yôna, sena le hlôxô e nyane kudu, molalla
wa sôna ke o motelelenyana. Xoveri
wa xa matsolo, ba tsumi moxibôna xo swa
anetše xore xobe le motho yo mongwê, yo we
a rataxo xo tsoma, byale o leka ka maatla
xore a bone batsumi ba xabo, byale ba
yo dula moxongwê ô ba botše xore a xoby-
ang, ke nyika xore leê xotsoma, byale ba
ba rataxo ba tlare xolukile, ba ba sa-
atexo ba dula xa xona molato. Byale
bala ba rataxo ba swanetše xobêlana
letsatši le lengwê la xore barêne le tsatši
la xotloxa, bala ba zhabile xonêra ba le
le xôna ka xobane e be baka tsama ba
bala, batho ba zloxa ba ba bêla dilô tse-
leng. Byale xe ba boletše ba beile letš-
atši, byale mowe yo mongwê o swane-
tše xobatsa mosadi wa xaxwe xore a
modirêle mphaxô o nyaka xoya kapa.
Awa basadi batladisa e mpa ka dip-
eleng ba beba xore kapa ke xoya xotso-

773

K34/82

48

ma, ka ba laxore otlare ke nyana buri
 bakeng sa dikxwa le bokoma. Byale le-
 tšatši le we la bōna xeliphile ba zloxa
 ba sa bone ke motho, xe batho ba šala
 ba butšiša ke moke bare baile kara, em-
 pa ba ha šala ba hlalošetša ke baile ba
 xošala, yaba xa xošana molato, ba ka
 se sahxōna xo baēša pele. Matho yo
 wa xothōma xonēna morēxo wa xoya
 xotšoma ke yēna mong wa letšolo
 ke yēna a balaalaxo, le ngakeng xo-
 tšwa yēna, melekō ka moke e swan-
 etše xobōna ke yēna. Ke ba ka bōna le-
 tšolo la xaxwe le lukile ke moke bakia ny-
 ana xore tšatši le lengwē le le lengwē e ka
 xokaba laxaxwē. Letšolo la xonkhša ke k-
 xoši ke lamo xobolla kōma, lōna le nthša
 kxoši. E ke xe dikxarebē dišša dijō
 tša ka tabanyana byale bakwa ba bu-
 ndi ba opele kōpele e e xexo, xotsoxa xo-
 tsoxa re ya dihlōlong, yo ke monlabendi
 byale bōna xe anē, xotsoxa xotsoxa re ya
 dihlōlong bare ya e e ē-e e ē xotsoxa xo-
 tsoxa re ya dihlōlong ya e e ē-e e ē - by-
 ale byale, byale dikxare di swanetše xo

773

K34/82

49

tseba xore ka moswana baya xotsoma
 Kemoka ba kitimela xae xorobela xore
 batsoxe boexho ka maatla ba bafaxe-
 le tša xoja, e tlane xae xa boexho ba-
 diti' Kemoka batsoxe ba bundi, ba ba
 ependise kōpelo xore dikxane ditsoxe
 difaxe tša xoja. Le mahube a banna
 a hubala Kemoka ba tliša tša xoja
 ba aja, Kemoka phalafala e alla, ba
 oela ba tšwa ka morotong. Mose
 mionna yo mongwe le yomongwe le ma-
 soxana ba baratexo xoya baya, banna
 baya ka buntši, baditi' bona ke molaō
 xore baē kamoka. E tlane xe banamela
 moto wa moleng byale mokhoši ware
 shaa, ke moka ba bundi ba swanetše
 xofetša ka lebelō, mase ba baxoba b-
 a thōekha xe bale xae ba thōma xo-
 tiya ke dithōkane, Kemoka ba diti'
 ba xōxa ba lahlela ka muring, batli-
 lō teta ba ba tšeya xe ba tšoboya. Ke
 moka xe ba fihla xodimi xa moto, ba k-
 xobakana, byale ba laiswa xore kxōši e
 nyaka naina byale le swanetše xore
 le seke la thubisa xoba xe le ka thubisa

773

le tla bina jahômô, koša ya dithšwene.
 Jahômô baibina ka mokhwa o, ba h-
 wetsana lefika xoba mōrapalo, ba o
 dikuluša ba kokobane, byale ba thōma
 ho phamama ba dikuloša mōrapalo, ba
 ôpêla ka xore jahômô jahômô yo we a la-
 rapa wa teiwa, ba bina wa hwetsana
 byale ba ewa le ka molamo, ka moraxō
 bare ho likile. Ho thubisa ke xore xe
 phōpōlō e kare e tšwa e thšaba ya tla
 ya feta ka thekō ya xaho, oswanetse
 ho tšwa ka molamo. Byale melaō e fed-
 le, hlalana, kemoka ba palakana ka ho
 aha lešana, ba tšama ba tuma, xe ph-
 ôpōlō e tsoxile o tla kua bare a xee
 naka e tšōxō, dimpya dixare diatšisa
 kemoka wa bolaya o lahlela yo o bat-
 a xaneng nae, wa tswala, batlahlw-
 a ba tšoma ka ôna mokhwa o, xe ba
 bōna xore le tšatš le ya madinêlo bare
 kxore, ke xore kxobakanang, ke xōna mo-
 we ba swanetseho xobōna xore ho bolail-
 we dihlalō tšetše, dipkuti, alikome,
 matlaba, dithšōšō le dipela. Kemoka
 ba tswale diê mphathong. Melaō xe

773

K34/82

51

mpya ya xaxo e ka bolaya phōōfōtō ya
 mathōmō, phōōfōtō e we ka seya mongwa
 mpya ke ya kōma, e ya ka kxōzi, ke e
 ka bolaya tōe pedi e ngwē ke ya mongwa
 mpya xoba e bolaya tōe dintši ke tša mo-
 ngwa mpya ya kama ke ya mathōmō.
 ke wena motho sobyale, tsēla tša
 kōma kamona diya ka kxōzi, ka disw-
 aedišwi, dirōrēlwa ka lapengla mohu-
 maxadi ke baditi, e yēna kxōzi ka nōzi
 o tla a bēla basadi ba motse xa mōxō le
 basadi baxaxwe. Byale xona le bala ba
 xoba feta tseleng ba tšile ke dithōokwan-
 e, mondi yo mongwē le ya mongwē o rēma
 kxōzi ya hlōdi molwetši, xe ba dira byale
 babatšiya. Xona le balwetši ba bang-
 wē ba xōšala mphaathong le bōna ba
 yo dira hlōdi molwetši. Dikolobē xe di-
 katsā mabēlē, banna ba swanetšē xole-
 tša phakafala, monna yo mongwē le yo
 mongwē e phalle mokxōzi, mowe ba sw-
 anetšē xodilata xo fihlēla ba difumana
 mowe dinaxo xōna, ba dirakišē, mowe
 xe baka bolaya ena le dikobēla ka xobane
 leholo xa lantšā ke kxōzi, empa xe

ba bolaile tšē pedi xoba tšē tšharō ba na-
 nthōa le tšōxō le ka dihlakōri baya ba be-
 xa kxoši. le tšōna eliphōōfōlō yo arata-
 xo xofa kxoši morōxō wa mofa, selō se
 eleho molaō ke lethebō ba ruki ba ōna
 ba swanetše xo tšeya le lengwē ba fa
 kxoši ke sebexō. Diphoōfōlō tšena xa
 dilewe ba dibolaēla fēla dihlane, ke
 tšē, Dau, nkuwe, tšwene, Pitsi, Mou,
 Kwena, Dau ba nyaka letšolo la yōna
 le makhura a yōna le monkora wa yō-
 na, o nyakexa kudu mošate, kxoši e eila
 ōna moxhare ya patlama xolimni xa
 ōna. Nkuwe kudu xo nyakēxa monkora
 wa yōna, ba toka matšebō ka ōna,
 lekofo ya xopara ke kxoši. tšwene
 ba e nyakēla dihlane, diatla tša yōna
 le mala le marapō ke dihlane tša xo-
 alafa bana. Pitsi xo nyakēxa monko-
 ra wa yōna ke wa xoparola meropa
 le mošika wa ya polo ke sahlane sa
 banna. Kwena yōna ba e bolaya kaba-
 ka la bokelēma bya yōna, le yōna, mala
 le senō sa yōna ke dihlane. Ke ya kxoiv-
 a xore dihlane tšē ke hlalutšitše matšakaleng a
 pele, xamōxō le merēā ya diphoōfōlō.